

- อาจารย์ป๋วยกับครอบครัว

- นางเซะเซ็ง มรดา อจ.ป๋วย

๓. "ผมต้องการไปโรงเรียน พี่สาวผมหรือน้องสาวผมก็ต้องการไปโรงเรียน จะได้มีความรู้หากินได้ และจะได้รู้คุณธรรมแห่งชีวิต ถ้าผมมีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียนได้ใหม่ว่าพ่อแม่ผมจะรวยหรือจะจน จะอยู่ในเมืองหรือในชนบท"

๓) ถึงแม้บิดาของท่านได้ถึงแก่กรรมเมื่อท่านมีอายุได้เพียง 10 ขวบ มารดาของท่านก็ผู้ถูกส่งท่านเข้าเรียนในโรงเรียนอัสสัมชัญซึ่งค่าเล่าเรียนแพงมากที่สุดในสมัยนั้น ถึงแม้จะต้องกู้ยืมเงินมานอกเหนือจากเงินจุนเจือจากลุงของอ.ป๋วย ซึ่งเป็นนายทุนเงินกู้แก่ชาวประมงไปลงทุนและรับซื้อปลา มารดาของท่านนั้นถูกอบรมมาแบบโบราณ คือลูกผู้หญิงไม่ได้เรียนหนังสือ แต่ก็ถูกส่งให้เรียนหนังสือด้วยตัวเองจนสามารถอ่านหรือเขียนได้ดีพอใช้ พอที่จะช่วยค่ากับยาของท่านทำบัญชีค้าขายได้ นับได้ว่าเป็นโชคดีของท่านอย่างสำคัญที่มีมารดาที่เห็นความสำคัญของการศึกษา

๔) ความรักในอิสราภาพและสิทธิเสรีภาพยิ่งกว่าชีวิตเป็นคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือไปจากความมีมานะเด็ดเดี่ยว ความซื่อสัตย์สุจริตและความมีเมตตากรุณา ที่ท่านได้รับ การซึมซาบถ่ายทอดจากมารดา ในความเห็นของท่านนั้น มนุษย์ทุกคนเสมอภาคกันทางด้านกฎหมายมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม ถ้าปราศจากความเมตตากรุณาจากคนที่มีไปสู่อันอื่น ก็ย่อมทำให้สังคมไม่สมบูรณ์ เพราะบุคคลในสังคมนั้นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามกำเนิด กรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนในเมืองหรือในชนบท ควรจะได้สิทธิในการเรียนเท่าเทียมกัน โดยอาศัยการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของคนในสังคมนั้น ๆ

4. "เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ผมต้องการงานอาชีพที่มีความหมาย ทำให้ได้รับความพอใจว่า ตนได้ทำงานเป็นประโยชน์ต่อสังคม"

๕) อ.ป๋วยจบการศึกษาจากโรงเรียนอัสสัมชัญในปี 2475 ในแผนกวิชาภาษาฝรั่งเศสและได้เป็นครูที่โรงเรียนอัสสัมชัญนั่นเอง โดยได้เงินเดือนเริ่มแรก 40 บาท ด้วยวัยเพียง 17 ปี ก็สามารถช่วยเหลือครอบครัวได้ โดยแบ่งเงินเดือนให้มารดาเดือนละ 30 บาท ในปี 2477 ท่านได้เข้าเป็นนักเรียนรุ่นแรกของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ในสมัยนั้นเป็นตลาดวิชา เปิดโอกาสให้คนไทยอย่างกว้างขวาง เมื่อจบปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิต ก็ได้ทำงานเป็นล่ามให้กับอาจารย์ฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และต่อมาได้ทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อทางเศรษฐศาสตร์และการคลังที่มหาวิทยาลัยลอนดอนคอนประเทศอังกฤษ มารดาของท่านก็ถึงแก่กรรมในปีนั้น และในที่สุดท่านก็เรียนได้เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง นับเป็นนักเรียนไทยคนเดียวที่ได้รับเกียรตินิยมอันดับหนึ่งจากสถาบันแห่งนี้ ทำให้สามารถรับทุนการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกทันที

ในระบอบนั้นสงครามโลกครั้งที่สองได้ก่อตัวขึ้นในยุโรปแล้ว และได้ขยายตัวขึ้นในเอเชีย ประเทศไทยโดยรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงครามเข้าร่วมกับญี่ปุ่นตัวแทนฝ่ายอักษะประกาศสงครามกับสหรัฐและอังกฤษ และได้รับการคัดค้านอย่างกว้างขวาง เริ่มมีขบวนการต่อต้านทั้งภายในและภายนอกประเทศในนามของเสรีไทย ขบวนการเสรีไทยภายในประเทศมีนายปรีดี พนมยงค์เป็น

- เยี่ยมเขียนร้านสยามปริทัศน์ ทำพระจันทร์

- เมื่อครั้งเป็นเสรีไทย ต่อต้านญี่ปุ่น
ในสงครามโลกครั้งที่สอง

- ต้อนรับประธานาธิบดีนิกสัน เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าการธนาคารชาติ

ผู้นำและสหรัฐอเมริกา มี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมชเป็นผู้นำ อ.ป่วยกับเพื่อน ๆ ได้ตัดสินใจรับใช้ชาติด้วยการสมัครเป็นเสรีไทยและอาสาสมัครเข้าทำงานในกองทัพอังกฤษ เพื่อจุดประสงค์ในการทำงานติดต่อกะหว่างไทยกับสัมพันธมิตรและมีชื่อรหัสว่า "เข้ม" ท่านได้เข้ามาติดต่อกับเสรีไทยในเมืองไทยเป็นรุ่นแรกด้วยเรือดำน้ำและด้วยการกระโดดร่มชูชีพจากเครื่องบิน ฝ่าฟันอันตรายต่าง ๆ เกือบถึงชีวิตและรอดชีวิตโดยสวัสดิภาพ ได้เลื่อนยศเป็นพันตรีแห่งกองทัพอังกฤษ

๑ อ.ป่วย สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกในปี 2491 แต่ต้องเลื่อนเวลารับปริญญามาเป็นปี 2492 เพราะที่เมืองไทย มีข่าวลือว่าท่านโคตรร่มเข้ากรุงเทพฯ เพื่อร่วมปฏิวัติหรือปฏิวัติซ้อนท่านมีสิทธิที่จะไม่ต้องกลับมาทำงานใช้ทุนเพราะเป็นเสรีไทย บริษัทธุรกิจต่าง ๆ เสนองานให้ทำแต่ท่านตัดสินใจเข้ารับราชการดังที่ท่านกล่าวไว้ว่า

"...นอกจากจะเกิดเมืองไทย กินข้าวไทยแล้ว ยังได้ทุนเรียนจากรัฐบาลไทย ซึ่งคือเงินของชาวนา ชาวเมืองไทย ไปเมืองนอก แล้วผูกพันใจว่าจะรับราชการไทยด้วย..."

อ.ป่วยเข้าทำงานในกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ได้เข้าร่วมอยู่ในคณะผู้แทนไทย เดินทางไปเจรจาขอกู้เงินจากธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนาการ สำหรับการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การกู้เงินครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ต่อมาได้เป็นรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นที่ปรึกษาเศรษฐกิจการคลังสถานเอกอัครราชทูตลอนดอน ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นคนบังคับคณะเศรษฐศาสตร์และเป็นอธิการบดีในปี 2518

ในการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็ตำแหน่งชั้นผู้น้อย หรือตำแหน่งสูงเพียงใด อ.ป่วยได้ให้ความเอาใจใส่ต่อภาระหน้าที่นั้น ๆ โดยความอุตสาหะ และซื่อสัตย์สุจริตอย่างสม่ำเสมอ ในบางครั้งต้องใช้ความกล้าหาญเมื่อสิ่งที่ท่านทำไปขัดกับผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การตัดสินใจทำการใด ๆ ท่านจะยึดเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โครงการพัฒนาชนบทและการจัดการศึกษาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นโดยมีท่านเป็นผู้ริเริ่มและมีบทบาทสำคัญ เช่น มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่กลอง โครงการพัฒนาอาชีวศึกษาแห่งประเทศไทย ฯลฯ

๕. "บ้านเมืองที่หมออาศัยอยู่ จะต้องมีย่อมมีแป่ ไม่มีการข่มขู่ กดขี่ หรือประทุษร้ายกัน"

เมื่อท่านดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย มรสุมทางการเมืองก็โหมกระหน่ำท่านอีกครั้งหนึ่ง เพราะจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต้องการซื้อธนาคาร สหธนาคารกรุงเทพ ฯ จำกัด โดยให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ยกเลิกค่าปรับหลายล้านบาท ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนกฎระเบียบ อ.ป่วยไม่ยอม จึงต้องออกจากตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย แต่ต่อมามีท่านก็ยังเข้าขัดขวางผลประโยชน์ของผู้ทรงอิทธิพลทางการเมืองในเรื่องที่ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ บิบบังคับให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย ว่าจ้างบริษัทที่ตนมีผลประโยชน์เป็นผู้พิมพ์ธนบัตรไทย ในช่วง

แห่งยุคหมี่พุ้นนี้ ส่งผลเสียต่อสวัสดิภาพของท่านเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามในปี 2502 รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ท่านก็ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย โดยดำรงตำแหน่ง 12 ปีเศษ จึงได้ลาออก ระยะเวลาแรกที่ดำรงตำแหน่งท่านได้พยายามที่จะให้มหาชนเชื่อถือระบบการธนาคารพาณิชย์ เพราะในยุคนั้นนักการเมืองพยายามใช้อิทธิพลในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ พ่อค้าก็พยายามแสวงหาอำนาจทางการเมืองเพื่อผลทางเศรษฐกิจอีกต่อหนึ่ง “วิลาหิก อิทธิพล” ผุดขึ้นเป็นอย่างมาก โดยอาศัยธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งเงินทุนและแผ่ขยายสายใยของการผูกขาด อ.ป่วยใช้นโยบายบังคับต่าง ๆ หรือกระทั่งการชักจูงให้ปฏิบัติตาม โดยกล่าวสุนทรพจน์และป้องกันมิให้นักการเมืองเข้าไปใช้อิทธิพลในธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงแก่ระบบธนาคารพาณิชย์เป็นอย่างมาก

สังคมยุติธรรมในอุดมคติของอ.ป่วยนั้น ความสงบเรียบร้อยเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ข้าราชการมีสมรรถภาพ ทำงานด้วยความเอาใจใส่และเที่ยงธรรม ไม่มีการกล่าวหาโดยปราศจากหลักฐาน การยักยอก เช่นฆ่า ยัดเยียดความผิดแก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 19 การใช้อาวุธ ประกอบกับความเห็นนั้นแทนที่จะช่วยแก้ปัญหา กลับเป็นการเสริมสร้างพลังให้กับศัตรู เช่น การกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาหวาดกลัว หนีเข้าป่าไป ต้องรับความช่วยเหลือทางอาวุธ อาหารและอื่น ๆ จากคอมมิวนิสต์ แม้ตัวท่านเองก็ถูกกล่าวหาว่ายุยง นศ.ให้ชุมนุมประท้วง และถูกข่มขู่จะเอาชีวิตขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งอธิการบดี มธ. จนกระทั่งต้องไปพำนักอยู่ที่อังกฤษ จนถึงปัจจุบัน

๘. “ผมต้องการให้ชาติของผมได้ขายผลผลิตแก่ต่างประเทศด้วยราคาอันเป็นธรรม”

ขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ควบคู่ไปกับเป็นกรรมการผู้หนึ่งในสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งช่วยให้ท่านอยู่ในฐานะสำคัญที่พร้อมจะให้การสนับสนุนปรับปรุงแก้ไขนโยบายด้านการค้าการปริวรรตเงินตราและการเงินและการคลังของประเทศ ดังเช่น การล้มเลิกกิจการผูกขาดสินค้าข้าวส่งออกของรัฐบาล โดยใช้วิธีเก็บค่าพรีเมียมข้าวแทน มีผลให้ราคาข้าวไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ขณะเดียวกันราคาข้าวในประเทศก็อยู่ในระดับต่ำด้วย

7. “ในฐานะที่ผมเป็นชาวนาชาวไร่ ผมก็อยากมีที่ดินของผมพอสมควรสำหรับทำมาหากิน มีช่องทางได้กู้ยืมเงินมาขายงาน มีโอกาสรู้วิธีทำกินแบบใหม่ ๆ มีตลาดดี และขายสินค้าได้ราคายุติธรรม”

การพัฒนาชนบท เป็นสิ่งที่อาจารย์ป่วยให้ความสำคัญและพูดถึงอยู่เสมอ ๆ ท่านเห็นว่าควรจะมีการปฏิรูปที่ดินเพื่อให้ราษฎรที่ยังไม่มีที่ทำกิน มีโอกาสได้มีที่ดินทำเกษตรกรรม โดยขั้นแรกรัฐบาลต้องเร่งให้ความช่วยเหลือก่อนแล้วค่อย ๆ ให้นำเหล่านั้นได้ช่วยเหลือตนเอง และได้รับรู้เทคโนโลยีใหม่เพื่อนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตให้ดีขึ้น การพัฒนาชนบทได้มีขึ้นอย่างจริงจังโดยรัฐบาล มหาวิทยาลัย กลุ่มนิสิตนักศึกษาและเอกชน ตั้งแต่ตุลาคม 2519 เป็นต้นมา ราคาข้าว

เปลือกและสินค้าพีชไรต์ต่าง ๆ สูงขึ้น มีการประกันราคาสินค้าเกษตรมีให้ตกต่ำเป็นผลโดยอ้อมจากการเป็นปากเป็นเสียงของผู้แทนในสภา แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ในตุลาคม 2519 ความก้าวหน้าในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมต้องชะงักลง รายได้ของชาววนาชาวไร่กลับตกไปอยู่ในจ้อมมือของผู้เผด็จการ จะรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสิทธิก็ได้อีกแล้ว

8. "ในฐานะที่ผมเป็นกรรมกร ผมก็ควรจะมีหุ้นส่วน มีส่วนในโรงงานบริษัทห้างร้านที่ผมทำอยู่"

สิ่งนี้อ.ป่วยมีความแตกต่างจากนักเศรษฐศาสตร์ทั่ว ๆ ไป ทั้งในด้านความคิดและความประพฤติ คือท่านให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ไม่ใช่ทางเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะความเป็นมนุษย์และจริยธรรม

ฉะนั้นกรรมกรที่มีส่วนสำคัญในการผลิต ควรจะได้รับสิทธิอันชอบธรรมของตนในเรื่องค่าจ้างและภาวะการทำงานโดยทั่วไป เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา กรรมกรในเมืองมีการรวมตัวกันเป็นสหภาพสหพันธ์ แต่แล้วก็ต้องถูกจำกัดสิทธิต่างๆ นับแต่เหตุการณ์ 6 ตุลา 19 โดยผู้เผด็จการ

9. "ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่าง สำหรับผลิตผลิตกับครอบครัว มีสวนสาธารณะที่เขียวชอุ่ม สามารถมีบทบาทและชมศิลปวรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี เทียวงานวัด งานลอยกระทง งานกุศลอะไรก็ได้พอสมควร"

อ.ป่วยเป็นแบบอย่างแห่งผู้ใช้ชีวิตเรียบง่าย มีอิสระเป็นแบบของตัวเองภายในครอบครัวของท่าน มีความเป็นเอกเทศ มีคนเพียงไม่กี่คนที่มีโอกาสเข้าไปในบ้านของท่าน เพราะท่านและสมาชิกในครอบครัวมีความเห็นว่า ที่อยู่อาศัยมีไว้เพื่อชีวิตของคนในครอบครัวสถานเดียว สภาพบ้านของท่านจึงไม่ใหญ่โต ทรูหรา เวลาว่างอันหาได้ยากมากท่านสงวนไว้เพื่อได้อยู่ใกล้ชิดกับภรรยาและลูก ๆ บางครั้งก็พากันไปพักผ่อนในที่ต่าง ๆ โดยมีได้จัดเตรียมการให้เป็นความยากลำบากแก่ผู้อื่น และก็ไม่ต้องการให้ผู้ใดเข้ามาแทรกแซงในชีวิตส่วนตัวของท่าน

10. "ผมต้องการโอกาสที่มีส่วนในสังคมรอบตัวผม ต้องการมีส่วนในการวินิจฉัยโชคชะตาทางการเมืองเศรษฐกิจของสังคมของชาติ"

ก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 19 อ.ป่วยเป็นผู้มีบทบาททั้งในประเทศและนอกประเทศ แม้จะถูกคุกคามข่มขู่ใส่ร้ายก็ตาม ถ้าท่านจำกัดตัวเองอยู่เพียงแวดวงวิชาการหรือด้านการเป็นนักบริหารที่ซื่อสัตย์ โดยปล่อยให้เหตุการณ์ทางการเมืองเป็นไปตามใจปรารถนาของผู้มีอำนาจทางการเมือง การทหารและทางเศรษฐกิจ โดยทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นตามแบบฉบับของคนส่วนใหญ่ที่เป็นใหญ่เป็นโต ท่านก็คงไม่ต้องโดนชะตากรรมอันเลวร้าย แม้ไม่ถูกประหาร จองจำ ทรมาน ดังลูกศิษย์คนคราวลูกคราวหลานที่ไม่มีชื่อเสียง เกียรติยศเช่นท่าน ต้องเผชิญกันมาเป็นหลายสิบหลายพันคน ท่านต้องไปพำนักอยู่ต่างประเทศ อย่างไรก็ตามท่านก็ยังทำหน้าที่เพื่อประเทศชาติและราษฎรผู้มีความรักชีวิต เสรีภาพ

และความชอบธรรม เท่าที่สติปัญญาของท่านจะมี ท่านรับเขียน รับพูด รับหาเงินช่วยผู้ตกยากโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย

สังคมในอุดมคติของ ดร.ปวยเกิดขึ้นได้โดยการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างมีสันติไปสู่สังคมที่มีความชอบธรรมมากขึ้น และไปสู่สังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ การอุทิศตัวทำงานเพื่อส่วนรวมตลอดชีวิตที่ผ่านมาแม้ในขณะยามเฒ่าชราและสังขารร่วงโรยก็เพียงเพื่อให้ถึงสังคมอุดมคตินั้น

ท่านต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนจากมิตรสหาย และผู้ที่มีความเคารพรักความศรัทธา แม้ปัจจุบันท่านดำรงชีวิตในดินแดนห่างไกล ไร้ตำแหน่งหน้าที่ใด ๆ ก็ยังมีผู้ให้ความเคารพรัก ความศรัทธา และความระลึกถึงอยู่เป็นเนืองนิจ

ดร. ปวย อังภากรณ์

เสภาตำนานสันติประชาธรรม

○ ดวงมณีมีค่าคู่ธานี
 กลกบเกิดกายอยู่ในกะลา
 ○ แสนวิตกกอกไอ้อณาธา
 เมื่อครุผู้เป็นปราชญ์ฉกาจไกร
 เพราะขุนนางต่างเกิดมาเป็นกบ
 เห็นกะลาคิดว่าฟ้าเบ้งตาตุ
 กบไม่รู้นอกกะลามีฟ้าลิบ
 จักรวาลแวดล้อมอ้อมกะลา
 ไม่มีใครในโลกจะรู้จบ
 มีดาวดวงสว่างโชติฉับโกฏิด้าน
 ดวงตาคูรูรู้ลึกจึงศึกษา
 จากดวงนี้มีแกใจไปดวงนั้น
 เมื่อขุนนางต่างเกิดเป็นกบกัก-
 สร้างนินายร้ายระยำตำบอน
 กระทั่งไฟในจิตร้อนริษยา
 มั่นไร่เรือนแต่มีไร่ในแนววาง
 ไม่วอกวากพยาบาทอาฆาตแค้น
 นี่คือครุผู้เป็นปราชญ์ชาติที่แท้
 ○ ดึงท่อนรู้คู่ค่าแวมณี
 สันติธรรมถูกทำลายวายชีวา

ฝูงกระบี่ถืออยู่ถำรู้ค่า
 จะเห็นฟ้ากว้างได้อย่างไร
 คิดขึ้นมอาวรณ์อยู่อ่อนไหว
 ถูกขุนนางสร้างไฟไหม้บ้านครุ
 กุมชนบกะลาครอบขอบใจอยู่
 คิดว่ารู้เห็นมากทั้งฟากฟ้า
 ไร้เขตขอบขอบพิภพจะเห็นหา
 เป็นมทิมทิมามหาพาร
 ไม่มีใครเคยพบขอบสถาน
 ส่งสัญญาณส่งวิชาปรึกษากัน
 แลกวิชาดาวดวงห้วงสวรรค์
 แสงสันติประชาธรรมถาวร
 ชะนะนักเลงออกหลอกกะล่อน
 บั่นทอนครุทุกวิถีทาง
 ก็นลาญเนาเคหาครุทุกอย่าง
 ผู้เป็นปราชญ์จิตว่างไม่วอแว
 ยกเมตตาแทนทวนกระแฉ
 ยกแต่สันติธรรมกลืนน้ำตา
 กบท่อนมีโลกกว้างอย่างรู้ค่า
 ป่วย ยิ่งภากรณ์-นี้มีตำนาน ฯ

